

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Tapa Vallavalitsus
Pikk tn 15
Tapa vald, 45106, Tapa linn
vallavalitsus@tapa.ee

ETTEKIRJUTUS

14.01.2021 nr 4-2/21354-6

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75¹ lõike 3 ja Sotsiaalkindlustusameti peadirektori 31.12.2019 käskkirja nr 26 alusel, arvestades menetluse käigus kogutud tõendeid ja välja selgitatud asjaolusid, teeb Sotsiaalkindlustusameti kvaliteediosakonna järelevalvetalituse peaspetsialist Kristel Vallsalu Tapa Vallavalitsusele (registrikood 75033477, aadress Pikk tn 15, Tapa linn, Tapa vald, 45106 Lääne-Viru maakond) ettekirjutuse järgmiste kohustustega:

Resolutsioon:

1. Tagada lapse õiguste ja heaolu tagavate põhimõtete järgimine Tapa valla arengukavas.

Alus: LasteKS § 17 lõige 1 punkt 1, mille kohaselt on lastekaitse korraldamisel kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lapse õiguste ja heaolu tagavate põhimõtete järgimine kohaliku omavalitsuse arengukavas.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

2. Tagada perekonnast eraldatud lapsele ja tema perekonnale meetmete pakkumine, sh perekonnast eraldatud lastele turvakoduteenuse osutamine, lapsevanematele toetavate teenuste/meetmete pakkumine, et oleks võimalik laste tagasi saamise nimel vanemlikke oskusi kaardistada. Tagada teenuste/meetmete rakendamine kõigile sihtgrupi lapsevanematele, olenemata sellest, missuguses Tapa valla piirkonnas nad elavad.

Alus: LasteKS § 17 lõige 1 punkt 4, mille kohaselt on lastekaitse korraldamisel kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks perekonnast eraldatud lapsele ja tema perekonnale meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2000 eurot.

3. Tagada lastekaitse töökorraldus, mis võimaldab lastekaitsetöötajatel täita kõiki seadusega pandud ülesandeid. Lastekaitsetöötajal peab olema piisavalt aega ennetustöö ja juhtumikorraldusliku töö tegemiseks, nende tööpiirkonnad ja -ülesanded peavad olema jaotatud selliselt, et töökoormus oleks ühtlane. Korraldada Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajatele meeskondlik supervisioon, et saaks toimuda produktiivne meeskonnatöö.

Alus: LasteKS § 17 lõige 2, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus looma tingimused lastekaitsetöö tegemiseks eesmärgiga tagada LasteKS § 17 lõikes 1 loetletud ülesannete

täitmine. Kohaliku omavalitsuse üksuse juurde moodustatakse vajaduse korral nõuandva organina laste ja perede komisjon.

Täitmise tähtaeg: 01.03.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

4. Tagada kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel laste huvide väljaselgitamine ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest.

Alus: LasteKS § 21 lõige 1, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel selgitada välja lapse huvid ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Lapse huvide väljaselgitamiseks tuleb selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega (LasteKS § 21 lõige 2). Kui lapse huvid erinevad lapse arvamusel või muul põhjusel tehakse otsus, mis ei ühti lapse arvamusel, tuleb selgitada lapsele tema arvamus arvestamata jätmise põhjuseid (LasteKS § 21 lõige 3).

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

5. Tagada lapse abivajaduse hindamine lähtuvalt lastekaitseadusest tulenevatest nõuetest.

Alus: LasteKS § 28 lõiked 1–3, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust. Lapse abivajadust hindab lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik, välja arvatud vabatahtlikus tegevuses, asendusteenistuses teenides, tööturuteenustel osaledes või praktikandina lapsega vahetult kokku puutuv isik, kaasates selleks vajaduse korral asjaomase spetsialisti.

Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

6. Tagada kõikides juhtumimenetlustes juhtumiplaani ja tegevuskava koostamine ning abivajavale lapsele abi osutamisel võrgustikutöö rakendamine, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSs sätestatud korras.

Alus: LasteKS § 29 lõige 2, mille kohaselt tuleb abi osutamisel rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

7. Tagada otsuse tegemine juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest.

Alus: LasteKS § 29 lõige 3, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

8. Tagada abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel lapse arvamuse välja selgitamine ja dokumenteerimine ning lisada selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.

Alus: LasteKS § 29 lõige 5, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

9. Tagada lastekaitseeaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kandmine sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR) sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras.

Alus: SHS § 144 lõige 1 punkt 8, mille kohaselt kannab kohaliku omavalitsuse üksus sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras andmed lastekaitseeaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta.

Täitmise tähtaeg: 30.06.2021

Sunniraha hoiatus: Juhul, kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsusele SHS § 159 alusel sunniraha 1000 eurot.

Kui ettekirjutuse adressaat jätab ettekirjutuse määratud tähtajaks täitmata, tuleb sunniraha tasuda Rahandusministeeriumi arvelduskontole SEB Pank EE891010220034796011 või Swedbank EE932200221023778606, maksekorralduse viitenumber on 2800048574 ja selgituses märkida sunniraha määranud asutuse nimi, ettekirjutuse number ja sõna "sunniraha".

Ettekirjutuse täitmisest või sunniraha tasumisest palume informeerida Sotsiaalkindlustusametit kirjalikult postiaadressil Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn või digitaalselt allkirjastatud dokumendiga elektronposti aadressil info@sotsiaalkindlustusamet.ee või kristel.vallsalu@sotsiaalkindlustusamet.ee hiljemalt ettekirjutuses määratud täitmise tähtajaks.

Vabatahtlikult tähtjaks sunniraha tasumata jätmisel nõutakse sunniraha sisse asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 15 lõike 1 kohaselt täitemenetluse seadustikus sätestatud korras nagu kohtuotsusest tulenev rahaline nõue. Seega lisandub sunnirahale selle vabatahtliku tähtaegse mittetasumise korral kohtutäituri tasu. Sunniraha tasumine ei võta adressaadilt kohustust ettekirjutus täita ning täitmata kohustuste eest võib sunniraha rakendada korduvalt.

Menetluskäik ja põhjendused

Eelmine järelevalve Tapa Vallavalitsuses lastekaitse korraldamise üle toimus ajavahemikul 17.09.–06.11.2018. Järelevalve käigus tuvastati järgmised rikkumised (06.11.2018 järelevalveakt nr 1.1-13/29415-6):

1. LasteKS § 29 lõige 3 – ei ole tehtud otsust juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks kümne päeva jooksul peale abivajavast lapsest teada saamist;
2. LasteKS § 29 lõige 5 – ei ole dokumenteeritud lapse arvamust;
3. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 1 – valla arengukavas ei ole järgitud lapse õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid.

SKA ei pidanud toona otstarbekaks ettekirjutuse tegemist, kuna Tapa Vallavalitsus oli valmis tuvastatud rikkumised kõrvaldama.

Sotsiaalkindlustusamet algatas järelevalvemenetluse 28.08.2020. Järelevalve teostamisel kontrolliti LasteKS sätestatud nõuete täitmist. Järelevalve käigus tuvastati, et Tapa Vallavalitsus ei ole täitnud kõiki LasteKSis sätestatud nõudeid ja kohustusi. Järelevalve tulemused on kirjeldatud järelevalve aktis nr 4-2/21354-3.

Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Riik on kohalikule omavalitsusele pannud LasteKSiga kohustused ja ülesanded laste õiguste ja heaolu tagamisel ning lastekaitse korraldamisel, võttes arvesse sihtrühma haavatavust. Kohalik omavalitsus on esimene asutus, kellele poole on lastel või abivajavate laste vanematel võimalus pöörduda ning abi saada. Kui kohalik omavalitsus ei taga talle seadusega pandud kohustuste täitmist, jäävad abivajavad või hädaohus olevad lapsed ilma abita ning pikemas perspektiivis mõjutab see oluliselt nende kasvamist täisväärtuslikeks ühiskonna liikmeteks. Kohaliku omavalitsuse üks põhimõtteid on seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel.

Võttes arvesse faktilisi asjaolusid ja asjaolu, et Tapa Vallavalitsus ei ole eelmise järelevalve käigus tuvastatud rikkumisi kõrvaldanud ning ei ole järginud kõiki LasteKSist tulenevaid nõudeid oma ülesannete ja kohustuste täitmisel (sealhulgas ka SHS § 144 lõike 1 punktist 8 tulenevat nõuet), on ettekirjutuse ja sunniraha hoiatuse tegemine põhjendatud järgmiste puuduste kõrvaldamiseks:

1. Tapa valla arengukavas ei ole järgitud laste õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid (alus: LasteKS § 17 lõike 1 punkt 1).

Kohaliku omavalitsuse arengukavas lapse heaolu edendavate põhimõtete kajastamine on väga oluline. Sätte eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse arengukavas lapse heaolu tagavate eesmärkide ja tegevuste olemasolu. Arengukava koostamise kohustus tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lõikest 1.

2. Tapa Vallavalitsus ei ole kõikides juhtumimenetlustes peale lapse perest eraldamist pakkunud lapsele ja tema perekonnale toetavaid meetmeid (alus: LasteKS § 17 lõike 1 punkt 4).

Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud pakkuma kohalikele elanikele, sh lastele ja lastega peredele neid toetavaid meetmeid, st teenuseid, toetusi ja muud abi. Erilist tähelepanu tuleb pöörata perekonnast eraldatud lapsele ja tema perele vajalikele toetavatele teenustele ning muu abi osutamisele. Selliste meetmete eesmärk on perekonnast eraldatud lapse tagasi aitamine perekonda, kuna perekond on lapsele parim kasvukeskkond.

3. Tapa Vallavalitsus ei ole loonud tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks eesmärgiga tagada LasteKS § 17 lõikes 1 loetletud ülesannete täitmine (alus: LasteKS § 17 lõige 2).

Tingimuste loomine lastekaitsetöö tegemiseks hõlmab ka lastekaitsetöötajate töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajatel täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid. Lastekaitsetöötajal peavad olema võimalused nii ennetustöö ja juhtumikorraldusliku töö tegemiseks.

4. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes lähtunud laste huvidest (alus: LasteKS § 21 lõige 1).

Lapse huvide väljaselgitamise eesmärk on tagada ühiskonnas tervikuna lapse õiguste ja huvidega arvestamine. Tulenevalt lapse suuremast haavatavusest ja täiskasvanutest sõltumisest, ebakindlamast õiguslikust staatusest ning eelduslikult vähematest oskustest ja võimalustest ise oma seisukohti avaldada ja oma õigusi kaitsta, on vajalik, et kõik isikud, kes lapse suhtes otsuseid teevad, pööraksid lapse huvidele erilist tähelepanu kõigi ülejäänud asjaolude kõrval. Seejuures on äärmiselt oluline, et selgitataks piisava hoolikusega välja, milline otsus on konkreetses olukorras lapse huvidele enim vastav.

5. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes hinnanud lapse abivajadust (alus: LasteKS § 28 lõiked 1–3).

Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning otsitakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks.

Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib.

6. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes rakendanud võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid (alus: LasteKS § 29 lõige 2).

Võrgustikutöö rakendamise eesmärk on tagada abi osutamise valdkondadeülesus, et laps ja tema perekond saaksid vajaliku toe kõige optimaalsemal viisil ning et tagatud oleks ka teiste valdkondade spetsialistide kaasatus ja kompetentsus. Milliseid asjaomaseid võrgustikuliikmeid peab konkreetse juhtumi puhul kaasama, sõltub palju juhtumi iseloomust ja lapse abivajadusest. Lastekaitsetöö puhul on oluline juhtumi ajalugu fikseerida ja säilitada uutele võimalikele olukordadele reageerimiseks, samuti juhtumi menetlemiseks.

7. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes kümne päeva jooksul peale abivajadusest teada saamist teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks ega algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale isikule (alus: LasteKS § 29 lõige 3).

Kohaliku omavalitsuse üksus peab kümne tööpäeva jooksul pärast esmast abivajaduse hindamist otsustama, kas tegemist on juhtumiga, mis vajab sekkumist, või on tegemist ühekordse teenuse või toetuse andmisega ja olukorra lahendamiseks ei ole vaja juhtumimenetlust algatada ega läbi viia.

8. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes abivajaduse hindamisel ja lapsele abi osutamisel dokumenteerinud lapse arvamust (alus: LasteKS § 29 lõige 5).

Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamuse väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud LasteKS § 21 (Lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

9. Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad ei ole kõigis juhtumimenetlustes kandnud sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR) andmed lastekaitseseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta (alus: SHS § 144 lõige 1 punkt 8).

STAR on riigi keskne andmekogu/infosüsteem, mis on asutatud juhtumikorralduse põhimõttel läbiviidava sotsiaaltöö korraldamiseks. Andmete kogumine on oluline andmekogu eesmärkide täitmiseks ning võimaldab sotsiaaltöötajal oma tööd senisest hõlpsamini korraldada: osutada isikule vajalikku abi võimalikult sihitatult ja kiiresti ning optimaalse töömahu ja kulutustega. Oluline on ka andmevahetus omavalitsuste vahel – kui inimene kolib ühest omavalitsusest teise, siis liigub tema kohta käiv informatsioon koos temaga ning sotsiaaltöötaja saab vajadusel kiiresti adekvaatse ülevaate kliendi varasematest pöördumistest ja juhtumitest.

Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 40 lõikele 1 andis Sotsiaalkindlustusamet võimaluse enne ettekirjutuse tegemist Tapa Vallavalitsusele esitada oma arvamus ja vastuväited kavandatava ettekirjutuse kohta hiljemalt 06.01.2021.

Tapa Vallavalitsus esitas 07.01.2021 kavandatava ettekirjutuse kohta järgmised arvamusel ja vastuväited:

1. Enam eriarvamusi tekitab kavandatava ettekirjutuse punktides 4 ja 8 sisalduv nõue: kõikides lastekaitsejuhtumites laste huvid väljaselgitamine ning nende fikseerimine STAR programmis. Lastekaitsetöötajate hinnangul ei saa see nõue olla absoluutne, vaid sõltub olukorrast. Teatud juhtumitel saab ametnik vaid eeldada lapse huve, kuid on võimatu teha seda kindlaks tema enda arvamusel põhjal. Laste huvide väljaselgitamise tagamiseks kõigi juhtumite (nt väga väikesed ja erivajadustega lapsed) puhul vajavad Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajad kindlasti sellesisulist asjakohast koolitust, mitte ettekirjutust.
2. Kavandatava ettekirjutuse punktis 7 sisalduv oleks tagatud peale andmetöötluskeskkonna täiustamist. Menetlustähtaja jälgimise hõlbustamiseks võiks STAR-i avalehel olla võimaluse korral nähtavad algatatud lihtmenetlused, mille kohta saabub (nt kahe päeva pärast) tähtaeg otsuse tegemiseks juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks kümne päeva jooksul peale abivajavast lapsest teada saamist (sarnaselt lähenevatele hindamistähtaegadele). On küll võimalus vaadata viimase kuu jooksul algatatud lihtmenetlusi, kuid ikka kipub kiire töökorralduse ja suure töömahu juures inimlikust aspektist tulenevalt ametnikel unuma 10 päevaste tähtaegade jälgimine. Tapa Vallavalitsus leiab, et karistada inimesi taolise eksimuse eest võiks küll alles siis, kui pole kahtlust töötaja tahtlikus ja sihilikus viivitamises. Kui SKA eesmärgiks on luua parem töökeskkond lastekaitsetöötajatele, siis võiks sellise ettekirjutuse asemel suunata eelneva ettepaneku STAR programmi uuendajatele.
3. Muus osas peab Tapa Vallavalitsus ettekirjutuse sisu asjakohaseks ning arusaadavaks.

Sotsiaalkindlustusameti seisukohad esitatud arvamustele ja vastuväidetele:

1. Tapa Vallavalitsuse vastusest jääb mulje, et lastekaitsetöötajatel on segamini kaks erinevat mõistet: lapse huvide välja selgitamine ja lapse arvamusel dokumenteerimine. Kuigi lastekaitseseaduse eelnõu seletuskirjas on toodud, et lapse arvamus ja tema huvi väljaselgitamine on omavahel tihedas seoses, pole need sünonüümid. Eelnõu seletuskirjast (lk 50) nähtub, et lapse huvide näol on tegemist ühega laste õiguste konventsiooni neljast aluspõhimõttest. Kui esimene ja kolmas aluspõhimõte – lapse õigus elule ja mittediskrimineerimine – tulenevad otseselt põhiseadusest ning lapse õigus maksimaalsele arengule on niivõrd laiaulatuslik ja kõiki eluvaldkondi puudutav, et seda pole vajalik ega võimalik ühes seaduses sisustada, on lapse huvidest lähtumise kohustus just selline aluspõhimõte, mis teistes seadustes ei kajastu. Seejuures moodustab väga olulise osa lapse parima huvi väljaselgitamisest lapse arvamusel arvestamine ehk sisuliselt neljanda aluspõhimõtte rakendamine. Seejuures ei tähenda lapse huvidest

lähtuva otsuse vastu võtmine tema arvamusega nõustumist, kuid sellisel juhul tuleb lapsele vastavalt tema arengutasemele selgitada otsuse tagamaid.

Lapse arvamuse välja selgitamine peaks olema aktiivne tegevus, kus last intervjuueritakse aktiivselt vastavalt tema vanusele ja arengutasemele. Laste küsitlemise käsiraamatus on välja toodud erinevaid tehnikaid ja selgitatud, kuidas erineva puudega lapsi on võimalik küsitleda ning seeläbi nende arvamust välja selgitada. Samas on võimalik vaatluse käigus saada aru ka nende laste arvamusest, kes ei oska ennast vanuse või eripära tõttu väljendada. Näiteks saab jälgida lapse käitumist ja näoilmeid vanemaga suhtlemisel ning need tähelepanekud STARis arvamuseks fikseerida.

Tulenevalt eeltoodust ei jaga Sotsiaalkindlustusamet Tapa Vallavalitsuse vaadet, kus lapse huvide väljaselgitamine ei pea olema absoluutne, vaid sõltub olukorrast. Kui Tapa Vallavalitsuse hinnangul vajavad lastekaitsetöötajad oma pädevuse tõstmiseks koolitust, siis on see tööandja kohustus oma töötajatele seda võimaldada.

2. Sotsiaalkindlustusamet arendab STARi järjepidevalt ning 2021. aastal on prioriteet lapse abivajaduse eelhindamise funktsionaalsuse loomine STARis, mida täna tõesti ei ole. See aga iseenesest ei vähenda kohaliku omavalitsuse üksusele 2016. aastal jõustunud LasteKSiga pandud kohustust teha 10 päeva jooksul alates lapse abivajadusest teada saamisest otsus juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule. Tapa Vallavalitsus on toonud ka oma vastuses kavandatava ettekirjutuse kohta välja, et kohustust on rikutud kiire töökorralduse või suure töömahu tõttu. Sotsiaalkindlustusamet juhib tähelepanu, et kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne on korraldada lastekaitsetöö selliselt, et lastekaitsetöötajatel on piisavalt aega täita seaduses sätestatud nõudeid.
3. Järelevalvemenetluse eesmärk ei ole ettekirjutuse tegemine iga õigusrikkumise ja puuduse kohta, mis järelevalve käigus avastatakse. Ettekirjutuse eesmärk ei ole karistada Tapa Vallavalitsuse lastekaitsetöötajaid, vaid suunata Tapa Vallavalitsust täitma seadustest tulenevaid kohustusi sealhulgas kohustust luua lastekaitsetöötajale vajalikud töötingimused ja -keskkond.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajatele loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajatel täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid, teatud last puudutavate otsuste tegemist ning kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle ametnike kohustusi lapse abistamisel), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks ning kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus ei vasta LasteKS § 17 nõuetele.

Kohalike omavalitsuse üksustel on küll üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed LasteKSis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

Vaidlustamisviide

Juhul kui haldusakti adressaat leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on tal õigus esitada vaie Sotsiaalkindlustusametile või kaebus halduskohtule 30 päeva jooksul arvates päevast, millal vaide või kaebuse esitaja vaidlustatavast haldusaktist teada sai või oleks pidanud teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Vallsalu
Järelevalve peaspetsialist